

האם חברות שביצעו רכישה עצמית של מניות זכאיות להטבות מס?

בעקבות משבר הקורונה רבות הנסחרות בבורסה ספגו ירידות שערים חדות והכריזו על תכניות רכישה עצמית; מה אומרת הפסיקה על הזכאות להטבות מס?

שחר שטראוס ושירן פולישוק|02/08/2020

בעקבות משבר הקורונה חברות רבות הנסחרות בבורסה ספגו ירידה חדה בשווי ניירות הערך שלהן. תוצאה זו הובילה חברות ציבוריות רבות להכריז כי בכוונתן לרכוש אגרות חוב שהנפיקו או לבצע רכישה עצמית של מניותיהן.

כתבות נוספות בנושא:

יפן - ארץ השמש השוקעת

הטאו של וול סטריט - ההתמכרות להדפסת הכסף רק הולכת ומחמירה

כך למשל, 86 חברות הנסחרות בבורסה של תל אביב הודיעו כי בכוונתן ליישם תוכנית רכישה עצמית של מניות או אג"ח, כאשר 44 חברות מתוכן הודיעו על רכישת מניות בסכום כולל של 2.6 מיליארד שקל. מתוך כלל החברות שהכריזו על רכישה עצמית של מניות, 34 חברות כבר מבצעות רכישת מניות בפועל.

עובר לפעולת רכישת המניות קדם תהליך הנפקתן לציבור של אותן מניות במטרה לגייס הון. במסגרת הליך ההנפקה, אשר עשוי להיות ארוך ומורכב, החברה נדרשת להוצאות רבות, כגון תשלום לחתמים, עו"ד ורו"ח, בהיקף של מיליוני שקלים.

בחשבונאות עלויות הנפקת המניות אינן נרשמות כהוצאה, אלא כהפחתה מהתמורה עבור המניות המונפקות, למעט במקרים בהם ההנפקה אינה יוצאת לפועל ובמקרים אלו עלויות ההנפקה ירשמו כהוצאה בדוח רווח והפסד. גם לצרכי מס מקובל לראות בהוצאות הנפקה של מניות כהוצאות הוניות שאינן מוכרות כהוצאה לצרכי מס, אולם קיימים שני חריגים לכך לצרכי מס: 1. חברות תעשייתיות (לרבות חברות הייטק) רשאיות להפחית את עלויות ההנפקה לצרכי מס בשלושה שיעורים שנתיים שווים; 2. קיימת הוראת שעה לשנים 2018-2020 המתירה לכל החברות שהנפיקו מניות בבורסה בישראל (אף אם הן לא תעשייתיות) להפחית את מלוא עלויות ההנפקה בשנה בה בוצעה ההנפקה.

לדעתנו, אשר נתמכת בפס"ד צינומנטל, חברה שלא הפחיתה את הוצאות ההנפקה לצרכי מס בסמוך להנפקת המניות, רשאית להכיר בעלויות ההנפקה במועד בו נרכשו המניות בחזרה וההון חזר לקדמותו, ונסביר בקצרה.

מהותה האמיתית של עסקת הנפקת מניות לציבור ורכישתן בחזרה ע"י החברה לאחר מכן הינה גיוס כספים למימון פעילותה של החברה למשך תקופה מסוימת, המהווה דרך אלטרנטיבית לנטילת הלוואה. שני ההבדלים העיקריים בין שתי אפשרויות המימון הללו הם:

(1) בהנפקת מניות ורכישתן לאחר מכן לא נקבע "מועד פירעון" במועד קבלת הכספים ו"הפרעון" נעשה בהתאם להחלטת החברה בעתיד. יחד עם זאת, גם בהסכמי הלוואה ניתן לשנות את מועד פירעון ההלוואה לאחר נתינתה בהתאם להסכמת הצדדים.

(2) "הריבית" המשולמת בהנפקת הון הינה הדיבידנדים המוכרזים על ידי החברה והכספים המתקבלים בהנפקה "צמודים" לשער מניית החברה, זאת לעומת הלוואה בה שיעור הריבית יותר צפוי ו/או ידוע (אף כי בחלק ניכר מההלוואות שיעור הריבית משתנה בהתאם לתנאי ההלוואה).

היות ורכישה עצמית של מניות נעשית בהתאם לצרכי המימון של החברה ושיקולי תשואה על ההון, באופן זהה לשיקולים בעת לקיחת הלוואות, אין לדעתנו בהבדלים שתוארו לעיל, בין הלוואה לבין הנפקת מניות ורכישתן במועד מאוחר, כדי להוביל לשוני פיסקאלי כה משמעותי שמשמעותו הינה כי הוצאות גיוס כספים יוכרו לחברה רק במקרה של נטילת הלוואות.

פרשנות כאמור משתלבת עם פס"ד עיט של בית המשפט העליון אשר התיר לחברה לקזז את המע"מ תשומות בגין עלויות הנפקת מניות.

הפחתת עלויות ההנפקה במועד רכישה עצמית של המניות, באמצעות הוספת הוצאה בדוח ההתאמה של החברה, משתלבת עם תכלית הפקודה למסות את הכנסתו האמיתית של הנישום ולייצר ניטראליות מיסויית, הן בין חלופות המימון הקיימות לחברה והן לעומת מצב בו ההנפקה לא יצאה לפועל והוצאות ההנפקה מוכרות בדוח רווח והפסד.

הכותבים הינם עו"ד (רו"ח) שחר שטראוס ועו"ד שירן פולישוק ממשרד בנימיני ושות' המתמחה בדיני המס.